

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 Lei.
Pe jumătate de an 5 Lei.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 208.

Ieslea dela Vifleem!

Amintirea întâmplării minunate dela Vifleem se pogoară în sufletele creștinilor în tot anul, ca un înger blând și frumos, care aduce pe aripile sale sclipitoare un potop de daruri. Câte suspine, câte dorințe și i-au drumul spre ceriuri un an întreg, toate au intrare la Tronul Domnului în ziua prăznuirii nașterii Fiului său. Veniți din toate unghiurile pământului, toți cei osteniți și însărcinați cu greutățile vieții acesteia, pentru că astăzi se aude mai bine la ceriuri glasul vostru, care cere milă și mângâiere. Astăzi plânge Hristos de durere și de bucurie. Lăcrămează Fiul lui Dumnezeu, când și-aduce aminte cu câtă iubire a venit pe pământ și că a mers până la marginile umilinții, ea să desfacă din păcate sufletele oamenilor și să le ridică în o atmosferă admirabil de curată și nobilă. Hristos astăzi se gândește mai mult la ieslea săracă în care s'a născut, vede peștera rece în care îl încălzeau numai doi ochi profund iubitori de mamă. Tată păstorii cu sufletul neîntinat de răutățile culturii, cu câtă iubire privesc copilul frumos cu 'n cerc de lumină deasupra pășorului, care parecă e un glob de aur. Câtă dragoste este în sufletul maghiilor, cari au venit din adâncul orientului, alăuziți de o steauă minunată, când pun mântuitorul pruncului, atât de frumos, cum nu mai văzuseră nici odată, aceea ce veau ei mai prețios, aur, smirnă și tămâie. Hristos se gândește astăzi cu drag la scenele aceste de iubire nefățărîtă. Dar Mântuitorul lumii începe să se întristeze când cugetă, că ce mică a fost ceata celor cari l'au întâmpinat cu dragoste la venirea sa pe pământ. Oh, ce frumos a fost ceriul și pământul când s'a născut! Stelele sau îmbrăcat cu hainele lor cele mai frumoase, ardeau pe ceriuri ca ni de făclii luminoase. Văzduhul se cutremura de frumusețe ne mai auzită a corurilor îngerești. Pământul se simția fericit că a devenit leagănul D-nului. Și peste tot și peste toate plutea ca o regină între minătoarii cerești steaua minunată, care stea lumii că în peștera dela marginea Vifleemului asupra căreia își concentra cele mai puternice și mai frumoase raze, s'a născut fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii. Totuși afară de de vre-o câțiva păstori nimeni nu se bucură de nașterea D-nului. Ieslele dela Vifleem locul prezis de profeți cu multe

sute de ani înainte, ca locul nașterii lui dormea liniștit în tăcerea nopții sfinte. Nimeni, dar nimeni n'a alergat la peștera umilă dela marginea orașului să vadă copilul sfânt care zăcea în ieslea boilor, și să-l ducă macar în colibă caldă. Nu, D-nul nostru Isus Hristos trebuia să și înceapă suferințele din leagăn. Așta o știă din ceriuri că cine voieste se împună oamenilor, trebuie să vină în chip de rege în car triumfal, răsfirând în cale-i argint și aur, nu ca copilul Mariei. La ziua nașterii Sale își aduce mai bine aminte Hristos că oamenii, nu numai că sunt cufundați în neștiință, dar sunt și la culme. Uite cum plâng de cu amar și durere mamele din Vifleem, când își vad copilul sfășțiat de zbirii lui Irod pentru Hristos. Câte suflete nevinovate se sting în onoarea venirii lui Hristos pe pământ. Vedeti, iubiiți mei cetitori, de aceia plânge Hristos astăzi pentru că își aduce aminte că El a venit pe pământ cu o iubire ferbinte și mare și totuși oamenii l-au întâmpinat cu atâta răutate și i-au presărat drumul vieții cu suferințe grele.

D-nul nostru Isus Hristos a suferit amarnic pe pământ și de aceia înțelege foarte bine și durerile voastre cari suferiți și plângeți. Veniți deci toți câți lăcrămați, suferiți și vă tânguiți și-l măriți și-l întâmpinați pentru că El are se verse în sufletele voaste mângâiere, bucurie cerească, și putere de a învinge mizeriile acestei vieți. Oh, ce tristă ar fi serbarea Nașterii în ceriuri și pe pământ dacă Hristos în aceasta zi ar plânge numai și nu s'ar bucura. Cum am putea noi cântă că: „Hristos se naște măriți-l, Hristos din ceriuri întâmpinați-l, Hristos pe pământ înălțați-vă. Cântați D-nului tot pământul, și cu veselie lăudați-l popoarelor, că s'au preamărit!”

Nu! Hristos pe lângă toate suferințele de cari a avut parte pe pământ nu poate fi numai trist de ziua nașterii sale; Mântuitorul lumii astăzi privește blând și cu dragoste părintească în spre pământ. A văzut și-a trăit atâte clipe fericite pe pământ. În nisipul Nazaretului a gustat fericirea care se chiamă jocul din copilărie. Își aduce aminte de grija și frica străbătută de cea mai caldă iubire a Mariei Sfinte, cu care l-a căutat până la aflat în templul din Ierusalim. Ce frumoși au fost

crinii și munții îmbrăcați în cedrii seculari ai Galileei și de câteori și a adăpat ochii cu frumselu lor, cum a plâns lair după față, cum s'a tânguit văduvă din Nain după unicul fecior, cum au știut oamenii să iubească și ei tare până la moarte. Cu câtă dragoste l-au încunjurat învățăceii și apostolii Lui!

Există pe pământ însă și ticăloșie — dar pe lângă acești șerpi veninoși de și poate mai slabe, mai neputincioase mai trăiesc și iubirea și nobleța.

De aceia în noapte de Crăciun Hristos se pogoară pe pământul pe care a suferit atât . . .

— E noapte sfântă și acum ca înainte cu 1920 de ani, ceata celor ce vestesc Nașterea lui Hristos s'au înmulțit considerabil. Liniștea dela Vifleem a dispărut din lume, orașele și satele sunt scaldate în lumină, mii și mii de glasuri arginții răsbat cătră ceriuri cu cântarea. „Nașterea Ta Hristoase Dumnezeu nostru răsărit-a lumii lumina cunoștinții . . .”

În zorii dimineții încep și sună clopotele dela orașe și dela sate chemând lumea la prăznuirea Nașterii lui Hristos.

Se adună lume multă prin biserici, mai multă decât de obicei, toți sunt îmbrăcați frumoși, toți sunt de față cu trupul, cei mai mulți creștini dacă merită să-i numim așa sunt departe de Hristos și mai aproape de grijile lumesti.

Câți creștini din ziua de astăzi nu se pot asemăna cu toată dreptatea cu cu acei locuitori ai Vifleemului, cari dormeau duși pe când se naștea Hristos și îngerii împreună cu păstorii preamăreau aceasta naștere sfântă.

În sufletul cător credincioși de ai noștri înspiră ieslea dela Vifleem gânduri și sentimente nobile?

Crăciunul pentru ei este o zi în cari te poți ospăta bine acasă și la pretini.

De și aceasta iesle ne predică adevăruri mari și vecinice.

Ziua Nașterii Domnului nostru Isus Hristos este dovadă gigantică despre iubirea nemărginită care o are Tatăl cel ceresc față de omenime. Numai două căi erau cu putință. Ori lăsă Dumnezeu lumea de capul ei, și atunci aceasta decădea tot mai mult până se prăpădea în propriile păcate, ori îi trimitea un Mântuitor, care să se jertfească pe sine, făcându-se lu-

mind conducătoare și model de viață oamenilor . . .

Și bunul Dzeu în iubirea sa cea mare a ales mijlocul al doilea și în loc să lase lumea să se prăpădească, după cum era vrednică, a trimis de mântuitor pe însuși fiul său. Ce aici apoi decurge alt adevăr. Nici lumea, nici tu iubite creștine nu te poți mântui singur de greutățile acestei vieți fără ajutorul Celui de sus. Tu ești bob de cenuse, Dzeu este atotputernic, în ziua aceasta ar trebui să te cugeți mai mult asupra micimii tale și asupra măririi și puterii lui Dzeu.

În ziua aceasta ar trebui să ne îngăduim baremi o oară de meditație religioasă.

Fiul lui Dzeu s'a pogorât pe pământ ca să culeagă buruenile ignoranței și ale răutății și să facă din această vale a plângerilor un al doilea raiu și pentru fericirea noastră a tuturor a suferit urmilire, a suterit batjocuri, a plâns cu amar, a asudat sudori de sânge, a murit crucificat pe cruce și oare tu creștinule nu ai fi tu un stan de piatră fără simțire și fără nici a pornire nobilă dacă pe tine eroismul acesta sfânt nu te-ar mișca și dacă din focul lui uriaș nu ai ști să primești în sufletul tău baremi o schinteie.

Și astăzi mai cresc multe burueni sufletești în omenime și mai ales în sufletul neamului tău cari îți amenință florile; deci câți sunteți creștini și români inspirați-vă din pildă strălucită alui Hristos porniți-vă la luptă pentru înălțarea neamului vostru. Rădicați sus drapelul lui Hristos și vă înșiruiți supt el cu toții, pentru că cu acest drapel sfânt în frunte vom duce neamul la învingere și strălucire.

Veniți cu toți la ieslea lui Hristos și să cântăm ca păstorii de odinioară:

„Mărire întru cei de sus lui Dzeu, pe pământ pace și între oameni bunăvoire!“

Dr. Ștefan Cioroianu.

Mesia.

„Fiul său cel sfânt
„Noă pe pământ
„Să ne mântuiască.

Un Mesia era așteptarea neamurilor înainte cu 1921 ani. În sufletul popoarelor de atunci, chinuite și obosite de mari frământări religioase și politice, trăia dorul, dorirea vagă, așteptarea unui Mesia-Mântuitor.

Frământări avem și noi destule, frământări sociale și politice (cel religioase „nu mai interesează“). Se pare că și omenirea de azi chinuită și obosită de mulțimea problemelor este în așteptarea unei mari reforme sociale, unui „Mesia“ reformator din temelii a vieții noastre sociale.

Așteptarea omenirii este îndreptățită hotărât, însă direcția așteptării nu e cea corectă, este greșită.

Mesia vremilor și frământărilor noastre de azi nu este, nu poate fi altul decât cel născut în peștera Vifleemului și tocmai pe acest Mesia l-a uitat omenirea și îl uită mereu.

Înainte cu 1921 de ani s'a pogorât acest Mesia la noi aducând adevărul, desegarea tuturor problemelor vieții omenești.

Îl avem noi de atâta vreme cu noi și între noi? A căutat omenirea 1921 de

ani să-și orânduiască, să-și așeze viața cu toate problemele ei pe această temelie pusă și lăsată de El? Hotărât că nu și de aceea — numai de aceea — avem marile frământări sociale de azi.

Și le vom avea, ele vor stărui mereu până când nu ne vom apuca să așezăm pe temelia și virtuțile lăuate de El viața noastră și problemele ei.

Isus a căutat sufletul omului, individualitatea, reforma individuală, învățând că „pomul rău nu poate face poamă bună“. O mare reformă sufletească și morală a omului a fost venirea și vestirea, lui Isus. Numai această reformă, vestirea ei și însușirea ei va putea rezolvi și marile frământări de azi.

Fără această reformă a individului — masele agitate vor merge înainte spre . . . prăpastii. Fără această reformă boala socială de azi să curează numai cu morfina, cu materii adormitoare și îmbătătoare.

Cu zguduiri și revoluții sângeroase problemele socială nu se vor limpezi, ci să vor tulbura și mai mult.

Și totuși ne trebuie o zguduire ca să putem eși și scăpa din stările tulburi de azi: o zguduire a vieții noastre sufletești, aceea zguduire, care să ne îndrepte și să ne plece pe urmele lui Hristos.

O revoluție sufletească morală ne trebuie, care să spargă, și să delature tot ceea ce vremea a strâns și a pus în calea de înaintare a noastră spre El — și să dărâme tot ceea ce vremea și păcatul a grămădit peste auzul, comoara virtuților lui Isus.

Fără această zguduire, fără această revoluție în zădar sărbătorim mereu nașterea Lui, venirea Lui la noi.

Mesia vremilor, năcazurilor, frământărilor noastre de azi nu poate fi dar altul decât „fiul său cel sfânt“ cel născut în peștera Vifleemului.

Înzadar îl caută unii pela Moscova, Petrograd sau Berlin, el nu este, nu poate fi altundeva decât în „Vifleemul Judeii“.

Când din mijlocul frământărilor, furtunilor de azi un dor ferbinte, o nădejde caldă, o așteptare, o strigare stropită cu lacrimi ne va îndrepta spre Vifleem, spre El, spre virtuțile Lui atunci — și numai atunci — problemele și frământările sociale de azi vor primi adevărata și temeinică lor rezolvare.

În mijlocul acestor probleme colinda copilașilor noștri: „fiul său cel sfânt, nouă pe pământ, să ne mântuiască“, pe carea o cântă din casă în casă mi să pare atât de frumoasă, de actuală și mult grăitoare.

Ea ar trebui să fie azi cântarea, dorirea și așteptarea omenirii întregi.

preot Iosif Trifon.

Concordatul.

Scaunul papal vrea să se despăgubească pentru pierderea privilegiilor avute în fosta monarhie a Habsburgilor catolici prin încheierea unui concordat cu statul român, pe cât de favorabil intereselor sale de stăpânire și prozelitism, pe atât de păgubitor pentru demnitatea și prestigiul nostru ca stat național român și ortodox. „Ecclesia“ pururea „militans“ voeste să obție în România întregită următoarele drepturi:

1. Un metropolit unit în București.
2. Înființarea de scaune episcopale romano-catolice în Cernăuți, Suceava și Cluj.
3. Botezul în legea romano-catolică a copiilor născuți din căsătoria ortodoxilor cu credincioși romano-catolici.

4. Egalitate absolută cu biserică noastră ortodoxă, care e biserică de stat, având aproape acelaș număr de reprezentanți în parlament.

5. Libertate pentru congregațiunile romano-catolice de a înființa școale, institute și misiuni pe teritoriul României mare.

6. Înființarea unei facultăți teologice romano-catolice în București și a mai multor seminarii.

Aceste sunt pretensiunile Scaunului papal și e firesc ca ele să producă neliniște în opinia publică românească. Roma își are programul său bine definit. Dacă „Sfântul Scaun“ s'ar ocupa numai de interesele spirituale ale credincioșilor săi din România și de organizația lor biserică în cadrele principiilor de libertate religioasă în cadrelor principiilor de libertate religioasă proclamate în marea adunare din Alba Iulia, n'am avea nimic de obiectionat, dar Româniea vrea stăpânire, suveranitate și teren liber de a-și înmulți numărul credincioșilor prin o propagandă bine cunoscută din istorie, într'un stat congresional dela întemeierea lui cu biserică ortodoxă a rășritului. Aruncă mărul certelor și luptelor religioase într'o țară, liberă în trecutul său de această plagă și extrem de tolerantă față de toate confesiunile, cari propagă doctrina evanghelică nu vatămă interesele mari ale statului român.

Protestăm cu toată energia contra tendințelor Scaunului papal și ne asociem glasuri unanime ale presei române, cari cer ca guvernul să ia în soluționarea acestei chestii vitale pentru viitorul nostru ca neam și stat, să fie la înălțimă chemării sale de a apăra prestigiul statului și credința noastră străbună.

Vieța internă și organizația institutului teologic din Arad

de Dr. T. Botiș.

(Urmare.)

Dar aceasta stare de dorit, ca institutul să aibă 3 catedre sistemizate a fost numai „vremnică de după rânduiala“ mitropolitului din Cluj și „cu promoția profesorului mai bătrân Grigorie Chirilovici întru arhimandrit“ în Institutul „în viitorime iarăși să va ținea ca înainte prin doi profesori, ocărnuindu-se consesuri litărale, care se vor ținea în toată săptămâna odată“ în curtea episcopescă „înaintesederea“ episcopului ori a delegatului său. Conducerea institutului să încredințată profesorului mai bătrân, lui Petru Varga, cu datoria de a „primi toate actele institutului sub purtarea sa de grije și din venitul familiei cvartirul îl va curăți și în rând bun îl va adăvând în viitorime curățenia acolo nesmintă o păzi. Afară de aceasta Tablele pentru Rânduiala Ceasurilor, Umblarea la Biserică peste săptămână și Rânduiala cântărilor, cu dimpre înțelegere și a lui Petru Popovici până la pierrea prelecțiilor a-le întogmi și gata, ca vremea sa consesului spre improtocolare în așterne“. Primirea și înscrierea elevilor se va cepe la 1 Octomvrie cal. n. Și „pentru de alege tinărimea și vedea care e de primănu“ sunt îndrumați cei 2 profesori să pregătească un catalog de primire și să vină în de înscriere în aula episcopescă, unde s'asidiul mandatariul episcopesc, Ioan O. „consistorialnic notariu și terimoniaru vor bine a cerca toate smintele și pe de cele nicești, precum și hărăciile întru cetire, scri

și cântare dimpreună cu atestăturile tinerilor, ce se vor prezenta.¹⁾

Parohii Petru Varga și Petru Popovici purtă sarcina dascăliei numai până la finea anului școlar 1838—39. Cu începutul anului viitor, 1839—40, educația tinerimei și soarta școlii fu încredințată protodiaconului *Patrichie Popescul* și ierodiaconului *Genadie Popescu*. Amândoi oameni tineri înzestrați cu frumoase însușiri personale și pregătiri, lucrați cu mult zel și abnegațiune la înflorirea și consolidarea institutului. *Patrichie Popescul* nu considera profesura de o ocupație laterală, ci ca o misiune principală a vieții sale. Se puse serios pe lucru și cu însuflețirea proprie omului idealist înlătură multe scăderi și neajunsuri, de cari suferea tinărul așezământ cultural. Provăzu institutul cu legi școlare, îmbunătăți disciplina și îmblânzi moravurile. Se nizu, ca elevii să-și însușiască manieri bisericesti și sociale. Întemeiă biblioteca institutului. Se îngrijă, ca matriculele și îndeosebi clasificățiunile elevilor să rămână și pentru posteritate în formă îngrijită. Ținea cu colegul său conferințe profesionale, „consesuri literale“, de câteori se ivea vr'o necesitate. Pentru controlarea elevilor la prelegeri și biserică introduce conspecte lunare, cu numele elevilor și rubrici pentru fiecare zi a lunii, în cari se notau absentele elevilor.

Pe lângă profesorii *Patrichie Popescul* și *Genadie Popescu* mai funcționa în anul 1844—45 „ca profesor de gramatica valahă“ *Ioan Raț*, paroh în Sâmbăteni.²⁾

Patrichie Popescul stă în fruntea institutului până în 8 Octomvrie 1844, când fu chemat la Carloveț, spre cea mai mare daună a institutului și a intereselor românești din dieceză. După depărtarea lui conduce afacerile institutului cu același zel și în asemenea direcțiune *Genadie Popescu*. De profesor secundar e numit în mod interin parohul din Pâncota *Arsenie Popovici*, care cu începutul anului 1845—46 notarul consistorial *Dimitrie Antonovici*³⁾ care funcționa neîntrerupt până la finea anului școlar 1847—48, care din pricina tulburărilor, ce se iviră pe orizontul politic n'a putut fi terminat la timpul obișnuit. Episcopul *Gerasim* încuviințează rugarea repetită a tinerimei, de a face examenele cât mai curând. Demândă profesorilor, ca „lăsând până acuma obișnuitele recitaturi după sărbătorile acestea“ sub presiunea dui protopresbiter al Aradului, examenurile a-le ținea și cu gătirea acelora clasificățiunea obișnuită a-o face.⁴⁾

În 3 Octomvrie 1848 izbucniră și în Arad tulburările. La început în forma unor agitații tumultuoase și hărțueli între garda națională — honvezime — și miliția din cetate, credincioasă împăratului. Dar în curând, în 7 Octomvrie, tunurile din cetate își îndreptară gurile spre oraș. Se începu bombardarea, care cu intervale ținu 9 luni, până la 1 Iulie 1849, când cetatea prin capitularea garnizoanei, lipsită de hrană și muniții, ajunge în stăpânirea Insurgenților și Aradul în arma evenimentelor ce se precipitară, deveni un centru important și un câmp mînos al ultimelor eforturi, peripeții și tragedii, cu cari se încheiară paginile revoluției maghiare din 1848—49. Starea de asediu determină consiliul școlar orașenesc să decreteze, în 9 Noemvrie, închiderea tuturor școlilor din oraș.⁵⁾

În asemenea situația anul școlar 1848—49 nici nu se putu începe. Profesorii institutului țin, ce e drept, în 11 Oct. v. o. constătuire, dar nu pentru a face înscrierile, ori a lua dispoziții cu privire la începerea ori sistarea prelegerilor, ci pentru examinarea unui elev de curs III, care rămăsese în reanță cu examenul de pe semestrul I al anului școlar trecut.⁶⁾

Episcopul *Raț* din pricina tulburărilor și a stării de asediu, părăsi Aradul și se retrase la via și locuința de vară, ce-o avea în comuna românească Cuvin. În biserica din Cuvin hirotoni o mulțime de presbiteri și diaconi. În liniștea de aici îl conturbă comisarul *Ioan Dragoș*, esmis de guvernul revoluționar din Dobrița pentru regularea afacerilor diecezane. *Dragoș* sosi în Martie 1849 la Cuvin și după ce îl aduce la cunoștință neputinciosului episcop disgrația guvernului maghiar, îl sili să renunțe la oficiul de episcop și a convoca un sinod pentru alegerea unui vicar. Sinodul se întruni în 17/29 Martie în Chișineu. Desegându-se însă episcopul, care servi S. liturghie și Chemarea Duhului sfânt, dreptul de a presidia ședințele sinodului, părăsi Chișineul și se reîntoarce la Cuvin. După sufocarea revoluțiunii își ocupă — în toamna anului 1849 — reședința sa din Arad, unde⁷⁾ în 15 August 1850 trecu la cele eterne⁸⁾ și fu înmormântat în cripta bisericii vechi catedrale. Moartea episcopului *Gerasim Raț*, sub a cărui păstorie de 15 ani, dieceza Aradului se manifestă în toate privințele ca un organism de caracter și viață românească, în preajma marilor prefaceri, ca se pregăteau pe terenul bisericesc și politic, era o pierdere simțitoare. Eparhioții priveau cu îngrijorări, nu fără temelu, în viitor. Mare le fu însă mângâierea și bucuria, când administrarea diecezii văduve, se încredință arhimandritului mănăstirii *Opoa*, lui *Patrichie Popescul*, fost profesor primar al institutului. Românii de bine și în suflet cu idealul unei biserici naționale, își concentraseră toate nădejzile într'un viitor mai bun în persoana acestui bărbat venerat și iubit de clerul și poporul român pentru înalta sa cultură și bunele sale sentimente românești.

(Va urma.)

¹⁾ Ordinul dat de episcopul *Raț* către profesorii și parohii *Petru Varga* și *Petru Popovici*, 17 Sept. 1838 — ²⁾ Prot. ses. cons. lit. 1843—44. — ³⁾ Prot. cons. 1845, Nr. 210, 243, 247; 1846, Nr. 14, 47. — ⁴⁾ Prot. ses. cons. lit. 1845—46, Nr. 1. — ⁵⁾ Sfintele Rusalii. — ⁶⁾ Ordinul episcopului *Raț* către profesori, 30 Maiu v. 1848. — ⁷⁾ *Lakatos Ottó*: Arad története I. pag. 187 et sequ. — ⁸⁾ Prot. ses. cons. lit. 1849, Nr. 2, 3. — ⁹⁾ Raportul episcopului *Raț* către agentul de curte *Dr. Ioan Dobran*, din 5 Ian. 1850 — ¹⁰⁾ Momente interesante din istoria episcopiei Aradului de *D. Popa*, Biserica și Școala 1887, Nr. 4.

Din viața pastorală.

Cercul religios *Bărzava*, a ținut ultima ședință a sa în a. c. în comuna *Conop*, în ziua de 6/19 Decemvrie (Sf. *Nicolea*). Deja de dimineața se putea observa, că parohul local *I. Petrila* a făcut toate pregătirile, pentru succesul acestei întruniri.

Utrenia s'a servit de preotul local în colaborare cu preoții. *T. Ciorogariu* din *Bărzava* și *A. Mursa* din *Bătuța*. Între utrenie și liturghie s'au mărturisit vr'o 100 persoane, afară de școlarii celor două școli existente în comună.

Sf. liturghie s'a servit în sobor, pontificând preotul *I. Popoviciu* din *Bărzava*. La liturghie preotul *D. Maci* din *Căpruța* a rostit o potrivită predică ocazională despre „Viața și faptele Sf. *Nicolae*“.

La sfârșitul sf. liturghii a urmat un parastas pentru eroii acestei comune. Eroii au fost înălțător parentați de preș. cercului, preotul *P. Binchiciu*. Tot Sf. Sa a ținut după terminarea sf. liturghii și o interesantă prelegere populară „Despre țipar și cărți“.

Din cărțile ce s'au adus pentru desfăcere, s'au vândut aproape 300 broșuri.

Fondul acestui cerc, a crescut în această zi cu 400 lei.

La ora 1 d. m. s'a asistat la festivitatea școlară aranjată în onoarea zilei de inv. conf. *Gr. Caba*. Acest învățător înțelege pe deplin

necesitatea ar... Deși *Dsa* e mai... își are corul său, cu care și la această ocaziune a preamărit pe *Dzeu* în sf. bis. și ne-a înveselit inima la festivitate. Dialogele, ce s'a rostit de școlari la festivitate a fost foarte interesante și au plăcut mult publicului.

După masă, ședința s'a continuat în cerc restrâns. *P. Binchiciu* a cetit disertația: „Să ia preotul parte activă la politică, sau deocamdată să rămână pasiv“. Dizertantul este pentru politica activă. S'au mai discutat și alte obiecte, terminându-se ședința abia la ora 5. *Rap.*

Recreative istorice în jurul icoanei dela *Prizlop*.

(1780—1913.)

(Urmare și fine.)

Mai întâi a observat'o un prunc, cu numele *Tiron*. Pe tata ăstuia l-a chemat *George Papp* din *Galda*,²⁴⁾ era gr. catolic. Trebe că băiatul va fi fost student la scoalele blăjene. El a văzut, cumcă pe tabla chipului, sub care erau așezate flori, au căzut patru lacrimi. A mers și a vestit pe liturghizantul *Nicolae*, acesta însă cum nu a putut să iasă din altar, au văzut (proximi fuerunt) că curg lacrimi din ochii acelei icoane cântăreții domnii *Ioan Muntean*, *Chirilă Timar*²⁵⁾ și învățătorul școlii românești *Nicolae*, apoi studenții cumiști; (studiosii pudentiores) *George Molnar*,²⁶⁾ *Samuil Gradistay*,²⁷⁾ *Pavel Ratz*²⁸⁾ și *Ludovic Noptha* (*Noapcea*).²⁹⁾

Acestea mărturii au dat scrisoare cu jurământ, față de cele ce au văzut.

Puțin după aceia, au mai venit: domnul *Petru Papp de Dalya* (*Dăianul*), asesor jurat al comitatului *Albei* și provizor erarial al domeniilor din *Blaj*³⁰⁾ și domnul *Herpeni*; tot asesor jurat la acel județ și asesor jurat la scaunul superior al Țării *Făgărașului*, sameș, (exactăr camerariat al domeniilor, din *Blaj*. Aceștia trebuie că se aflau în *Blaj*, pentru inventarizarea averii după *Aron*.

Acești doi domni — fiind popor mult de față, carele se mira și recunoaștea aceste minune — au văzut curgând din gene lacrimi, despre ce mărturisese cu jurământ.

Din lacrimile cari au curs în 23 Iul 1764, — adauge *László* — una a curs până la picioarele lui *Isus*. Aceasta lacrimă ca toate celealalte, a fost curată, albă ca culoarea oleiului de olivă. Aceasta au văzut-o: *Atanasie*, *László*, patru călugărași și noviciul *Ștefan Kálnoky*.

„Celealalte lacrimi amintite le au văzut și magnații da chiar episcopul latin din *Albă-Lulia*, baronul *Bajtay*, tot așa protopopii latini catolici și greco catolici, laolaltă cu parohii, preoții și călugării extranei.“

„Mai sunt încă și alți mulți martori cari au văzut, dintre cari unii ni au dat documente subscrise cu mâna lor proprie cari se păstrează. Însă nu e nevoie ca să le mai însemn aici, de vremece nu dovedesc mai mult ca și atestatele menționate mai sus“.

Desigur, că de s'ar afla toate acestea procese orale, dresate cu martorii oculari, la fața locului, îndată atunci după vedenie, s'ar putea compune și antilogia, dintre fixarea lui *Atanasie* și alui *László*.

Notex încă, cumcă repausatul cărturar *Orama*, încă tot așa cugeta în istoria bisericii unite, privitor de minunea icoanii, ca și *S. Clai* scriind: „... despre care se zice că ar fi plâns la înmormântarea lui *Aron*“ Dar și aceste le spune în o notă prizărită.

plîn. Nu se spune adecă, când și în ce alte împrejurări a avut loc acest incident suprafiresc. Nu se arată cine a văzut, sau barem a auzit minunea. Nu ni s'a transmis nici chiar numele cuvicioase a acelor ieromonahi, cari gata au fost a adeveri cu jurământ faptul miraculos. În hărțile din 1764 și 1766, cari au veșnicit plângerea din Blaj a Icoanei dela Prizlop, nu se face nici măcar o mică aluzie la plângerea anterioară din Prizlop. Minunea aceasta din Prizlop nu se mai amintește nicăori, singur S. Clain a fixat-o în un loc, dar numai întrecăt, apoi se ar vedea, că și el o primește ca contraverză. În sfârșit în privința aceasta nu s'a format nici o tradiție la poporul din aritul mănăstirii; ori că de s'a și format aceasta e confundată și unificată cu actul a parte, al plângerii posterioare, întâmplată la Blaj.

2. Nu se știe cu securitate deplină unde e az icoana taumaturgă. în Viena ori în Prizlop!

3. Timpul și modul plângerii din Blaj, martorii oculari nu-l redau uniform. László raportează, că chipul Preacuratei a asudat în 18 Martie 1764, pecând Rednic atestă, că nu numai a asudat, dar a și plâns. Cela susține, că icoana a plâns în 23 Martie și altădată nu a plâns. Cesta mărturisește tocmai contrarul că adecă icoana a plâns numai în 18 Martie 1764.

4. Istoricii nu sunt de acord, nici cu privire la autenticitatea icoanei, nici cu privire la pozitivitatea plângerii însăși.

5. În fine auctoritatea bisericească competentă, nu s'a declarat pro sau contra. Nici nu a putut, nime nu a poftit-o și literatura nu i-a pregătit până acuma materialul. Ergo disputant doctores — res adhuc sub lite est.

Bibliografia. Sematismul ist. iubilar al arhidiecezii, Blaj 1900 pg. 30. Semat. ist. iub. al diecezii Logoj 1900 pg. 427, 443, 470—4, 492, 500 și 518—519.

P. Cipar Acte și fragmente, Blaj 1858 pg. 104—5, 107, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 125, 131, 137, 140, 143, 144.

Foaia „Unirea” Blaj, 1913 nr. 50.

Dr. Augustin Bunea Eppii P. P. Aron și D. Novacovici Blaj, 1902 pg. 34, 98, 103, 106, 155—8, 191, 269, 277—9, 321—9, 350, 378, 382 și 427.

Idem Eppul I. Inocențiu M. Klein Blaj 1900 pg. 111, 112, 114—5, 117, 141, 170, 175, 176, 217, 225, 230 și 232.

Dr. Iacob Radu. Ist. vicariatului Hațeg, Logoj 1913 pg. 81—89, 91, 96, 99, 108—9—113, 117, 125, 143, 201, 203, 209, 212—3, 222, 230, 233, 240, 284—5, 324, 332, 360, 362, 375—6.

Dr. N. Nilles Symbola Oreniponte 1885 vol. II 627, 595—6, 618—9 și 625.

Dr. Ioan Raț Blajul. Brașov 1911 pg. 18—20.

Dr. A. Grama Ist. bis. rom. unite cu Roma. Blaj 1884 pg. 138. „Foaia Oficioasă a diecezii Logojului” Logoj 1915 nr. 24.

*) Cred că e cântărețul bisericii unite din Galda de jos, pe care l-au muncit oamenii lui Sofronie. **) Un Mihai Timăr teolog în Mai 1777 la sf. Varvara Viena. E secretar epp. la Blaj apoi vicar în Hațeg din 1789—1808. **) Pare că din familia gramatistului și oculistului Dr. Ioan Molnár de Mullersheim, frate cu Ioan popa Tunsul. Binecunoscut de airea **) Zaharie Gradiskay protop. în Hațeg (1763—1783) venit dela Grădiște. Petru protop. în Grădiște 1733—1741. Zaharie preot bigam în Grădiște la 1775. **) Din neamul lui Ștefan Răcz odorbirău în Băi-grad 1698 corifeul unirii lui Atanasie; apoi Ioan Răcz † 1728 provizor în Logoj, binecunoscut și în istoria culturală. **) Familie română magiarizată, din țara Hațegului. **) Dăianul acesta a fost la eppul Klein secretar. Familia era nemeșască. Unul, Avram era protop. în Daia, protonotar-apostolesc și notar general al saborului mare contrar al denumirii lui Atanasie Rednic de episcop, mare cântăreți; în 1773 era bătrân neputincios.

Urām cetitorilor și colaboratorilor noștrii sărbători fericite!

† Aurel Lepa. S'a stâns din viață în 7/20 Decembrie a. c. învățătorul Aurel Lepa din Fibiș, lăsând în jală adâncă soția, părinții, surorile și o prea frumoasă cestă de copilași, pentru a căror fericire dânsul mult s'a ostănit. A trăit abia 49 de ani, din cari 29 ca învățător confesional, în care slujbă s'a achiat cu cinste și multă vrednicie de tot ceia-ce datora neamului și bisericei sale. Odihnească înpace în împărăția dreptilor!

Aviz!

A apărut: **Calendarul Diecezan din Arad pe anul 1921.**

Conține: Cronologia. Sărbători și alte zile schimbăcioase. Posturile. Deslegări de post. Parastase oficioase. Sărbători naționale. Zile de repaos la judecătoria. Regentul anului. Anotimpurile, partea calendaristică. Întunecimile a. 1921. Taxele de postă, telegraf și telefon. Consemnarea târgurilor din Crișana, Transilvania, Bănat și vechiul regat. Timpul vânatului și o parte literară instructivă, împodobită cu mai multe clișee.

Prețul unui exemplar 5 Lei + 1 Len 35 bani pentru factură recomandat. Revânzătorii beneficiază rabat. Se poate comanda contra bani gata în librăria diecezană din Arad.

PARTEA OFICIALĂ.

Concurse.

În conformitate cu dispozițiunea Vener. Consistor Nr. 3099/920 pentru îndeplinirea parohiei vacante Vădas, se escrie concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Beneficiile sunt:

1. Casa parohială cu intravilan și supraedificate. De curățirea internă a casei parohiale se va îngriji alesul.
2. Una sesiune parohială cu drept de pășuat.
3. Stolele legale.
4. Birul legal care e staverit în suma de 67 lei.
5. Intregirea venitelor dela stat.

Alesul va plăti dările publice după beneficiul său și va avea să provadă — fără altă remunerațiune dela parohie — catehizarea elevilor dela școala primară din loc.

Parohia este de clasa III-a (treia).

Recursele ajustate conform regulămentului și cu atestat despre eventualul serviciu de până acum, adresate comitetului parohial din Vădas, se vor înainta în termenul concursual la oficiul protopopesc ort. rom. din Ineu (Borosjenő); iar recurenții vor avea să se prezinte în termenul concursual în sf. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Din șed. comit. par. din Vădas ținută la 4/17 Decembrie 1920.

Mihailu Goldiș m. p. preș. comit. par. Dimitrie Matei m. p. notariul comit. par.

În conțelegere cu: Ioan Georgia m. p. protopresbiter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc la școala confesională ortodoxă română din Alioș, protopresbiteratul Lipovei se publică de nou concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele împreunate în acest post sunt: 1. 500 lei din casa culturală, iar întregirea de salariu până la suma fixată prin lege se va cere dela

Cvartir corespunzător cu supraedificarea și grădina școlii pe jumătate. Podrumul școlii și va folosi la olaltă cu colegul său. 3. Încălzirea mormântării la care va fi poftit și la care va fi obligat a participa va beneficia 1 leu 50 b. respective, 2 lei 50 b. 4. Pentru scripturistica 1 leu. De curățirea locuinței învățătoresci pe dinăuntru se va îngriji alesul, iar de curățirea și încălzirea salei de învățământ și de curatură și îngrijii comuna bis. 5. Onorar pentru cantorat Pământul școlii circa 2 jugere catastrale și grădina din satul bătrân. — Alesul va avea să provadă cantoratul în și afară de biserică. Învățătorul ales va avea să conducă elevii regulii la sf. biserică, pe care îi va instrui în cântările bisericești și cu care va cânta răspunsurile liturgice și va avea să conducă strana. Va instrui la școala ce i-se va designă de autoritățile școlare și va conduce școala de repetiție.

Recursele ajustate cu documentele necesare și anume: Estras de botez, diplomă de învățător, atestat de apartinență, atestat de comunită și despre eventualul serviciu de până acum adresate comitetului parohial din Alioș se vor înainta oficiului protopopesc gr. or. rom. din Lipova în termenul concursual, sub care durată reflectanții au să se prezinte în sf. biserică din Alioș în cutare Duminecă ori sărbătoare pe care a-și arăta desteritatea în cele cantorale.

Din ședința comitetului parohial din Alioș ținută la 8/21 Noemv. 1920. **Comitetul parohial**

În conțelegere cu: Fabriciu Manuilă protopresbiter tractual inspector confesional de școală

—□—

Conform ord. Ven. Cons. Nr. 2698. Pentru îndeplinirea alor două posturi învățătoresci, devenite vacante prin abdicarea Inv. Atanasiu Lipovan și a învățătoarei Măria Lipovan, din Sânt Nicolaul-Mare, protopopiatul B.-Comloșului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în Biserica și Școală.

Venitele împreunate cu fiecare post sunt: 1. Locuință liberă. 2. Salariu dela parohie 750 lei. 3. Stolele îndatinate dela mormântării. Pentru conferință 25 lei; iar pentru scripturistica 10 lei. Intregirea salariului se va cere dela guvern. Încălzitul și curățitul salelor de învățământ cade în sarcina parohiei, iar îngrijirea ternă a locuinței în mormântărilor aleși.

Alesii vor provădea cantoratul, în și afară de biserică, vor conduce școlarii la sfânta biserică și îi vor instrui în cântările bisericești-naționale. Recursele ajustate cu documentele necesari se vor na nță oficiului protopopesc în B.-Comloș (județul Torontal) având recurenții a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică din Sânt-Nicolaul-Mare spre a cânta și a se face cunoscuți poporului.

Dat în ședința Comitetului parohial, ținută la 27 Septemvrie (10 Oct.) 1920. **Ioan Popovici** paroh-președinte. **Petru Fleșierin** paroh not. comit. parohial.

În conțelegere cu: **Dr. Ștefan Cioroiana** adm. protopopesc.

—□—

3—3

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința o public, că

Croitoria Diecezană

(Strada Eminescu Nr. 35) și-a reînceput activitatea.

Primește

pentru renovare, transformare, întoarcere: haine civile și îmbrăcăminte proeștești. Confeționează: haine civile, ornate bisericești, prapori, steaguri, epitafe, perdele, măsaie etc. etc. :: prompt și pe lângă prețuri convenabile.

Cu stimă:

Librăria Diecezană, Arad.

Cenzurat: Alexandru T. Stamatiad.

Redactor responsabil: Dr. Teodor Botiș, profesor.